

Dades florístiques per a l'Alt Berguedà (Pirineus Orientals)

IGNASI SORIANO

ABSTRACT

SORIANO, I., 1985: Floristic data from the Alt Berguedà (eastern Pyrenees). Collect. Bot. 16(1): 137-141.

A list of 19 taxa of chorological interest is reported from the Alt Berguedà (eastern Pyrenees) and some observations about their ecology and, in some cases, their distribution in Catalonia, are made. The list includes new Pyrenean locations for orophyta (*Brassica repanda* subsp. *turbonis*, *Alyssum cuneifolium*), mediterranean plants (*Asparagus acutifolius*, *Arenaria modesta*), synanthropic plants (*Impatiens balfourii*), etc.

RESUMEN

SORIANO, I., 1985: Datos florísticos para el Alt Berguedà (Pirineos orientales). Collect. Bot. 16(1): 137-141.

Se presenta una lista de 19 táxones con interés corológico, del Alt Berguedà (Pirineos orientales), con algunas observaciones acerca de su ecología, y en algunos casos con su distribución en Cataluña. La lista incluye nuevas localidades pirenaicas para orófitos (*Brassica repanda* subsp. *turbonis*, *Alyssum cuneifolium*), plantas mediterráneas (*Asparagus acutifolius*, *Arenaria modesta*), sinantrópicas (*Impatiens balfourii*), etc.

Apleguem en aquesta nota alguns tàxons de la flora vascular de les valls del Bastareny (Alt Berguedà), territori en el qual duem a terme un estudi florístic fa ja uns quants anys.

Donem per a cadascuna de les plantes una relació de les localitats on han estat observades, amb indicació del quadrat del reticle UTM de 10 x 10km al qual corresponen. Hi afegim també precisions sobre la seva ecologia i el seu grau d'abundància i, en ocasions, alguns comentaris sobre la seva distribució a les terres catalanes.

La toponímia es basa fonamentalment en els mapes de l'Editorial Alpina. Els plecs testimoni de les citacions es troben dipositats a l'Herbari de la Facultat de Biologia de la Universitat de Barcelona (BCC).

Aconitum anthora L.

Vessant SE del Puig Terrers (2000 m; CG 98), en una carena rocosa sobre calcàries, escàs. M. T. Sebastia l'ha observat a la veïna Serra Pedregosa (1800 m; CG 98) en condicions similars.

Aegilops triuncialis L.

Descampats de l'antiga estació del ferrocarril de Guardiola de Berguedà (725 m; DG 07). Espècie mediterrània, segurament adventícia —i per tant inestable— a la comarca.

Alyssum cuneifolium Ten.

La Tosa d'Alp (2500 m; DG 08), carenes pedregoses sobre substrat calcari; ens ha semblat molt rar.

Als Pirineus catalans, aquesta espècie només era coneguda amb certesa del sector Núria-Noucreus, on ha estat repetidament recol·lectada —més de deu plects a BC—. Molt menys fiable ens sembla una citació de La Seu, que CADEVALL (1913-1937) atribueix a Teixidor.

Antirrhinum latifolium Miller

Solells de la vall de Gréixer, dels 1200 als 1600 m aproximadament (DG 08); no escàs als talussos pedregosos, tant sobre esquists com sobre calcàries. CADEVALL (1913-1937) es refereix sens dubte a aquesta espècie quan al·ludeix a l'existència d'exemplars de flor blanca d'*Antirrhinum majus* a l'areny del riu de Gréixer.

Arenaria ligericina Lecoq & Lamotte var. **canescens** (Coste & Soulié) Font Quer

En algunes tarteres i solells rocinosos de l'alta muntanya, al sector nord-occidental de la conca: Roca de la Moixa (2000 m; CG 98), Serra de Pradell (2100 m; CG 98).

Espècie endèmica de les Cevenes, d'Andorra i de la Serra de Cadí, del vessant N de la qual ha estat indicada i herboritzada en diverses ocasions —vegeu FONT QUER, 1946 i FAVARGER, 1972—.

Arenaria modesta Dufour

Solells rocinosos calcaris de la Roca Tallada, damunt de Bagà, al complex *Buxo-Quercetum rotundifoliae-Aphyllanthion*, (1200 m; DG 08), escassa.

Aquesta espècie, de distribució ibero-occitana, sembla raríssima als Prepirineus d'on només era coneguda fins ara d'una localitat: el Forat dels Tres Ponts, prop d'Organyà, a l'Alt Urgell (BC 102300, leg. Coste i BC 111359, leg. Font Quer). Les indicacions de contrades més meridionals, en canvi, són més abundants: Cardó, Matarranya, Conca de Barberà,... (MASALLES & PUJADAS, 1974).

Asparagus acutifolius L.

N'hem observat alguns individus al territori del *Buxo-Quercetum rotundifoliae*, en alguns solells especialment calents: prop de Paller de Baix (1000 m; DG 08), estret de Rigoréixer (900 m; DG 08). En aquesta darrera localitat conviu amb altres tàxons mediterranis igualment rars a la comarca, com són *Ruscus aculeatus*, *Coronilla minima* subsp. *clusii* i *Pistacia terebinthus*.

Molt comuna a terra baixa, l'esparreguera rareja en canvi als Prepirineus. De fet, no tenim notícia que hi hagi estat mai indicada a l'est del Segre. Creiem però perfectament possible la seva presència en altre punts del Berguedà i de les comarques veïnes, on no són gens estranys els ambients semblants a aquells en què hem trobat la planta.

Brassica repanda (Willd.) DC. subsp. **turbonis** (P. Monts.) Grüber

Bastant freqüent a les roques i indrets pedregosos sobre substrat calcari, a les carenes del sector oriental de la Serra de Cadí, Moixeró i Tosa d'Alp: vessant SE del Puig Terrers (2350 m; CG 98), Serrat de la Muga (2100 m; CG 98), Coll de Jou (2000 m; DG 08), Rocs de Canells (2200 m; DG 18),...

Aquests punts representen el límit oriental actual de l'àrea de distribució de la subspècie, la qual era coneguda anteriorment de diverses serralades calcàries dels Prepirineus i Pirineus catalans i aragonesos (GRÜBER, 1977 i ROMO, 1984).

Les poblacions d'aquest tàxon de la vall del Bastareny mostren una variabilitat considerable, sobretot pel que fa a la robustesa i les dimensions de les siliqües. Alguns exemplars procedents de Coll de Jou tenen característiques que els apropen a la subsp. *cadevallii*: fulles de fins a 9 cm de longitud, i siliqües amb grans becs (5-6 mm), llargues (6 cm) i estretes (2 mm).

Carex capillaris L.

Relativament freqüent a les pastures de carena (aliança *Elyinion*) de la Tosa d'Alp (2400 a 2500 m; DG 08, 18) i dels Rocs de Canells (2200 m; DG 18).

Espècie àrtico-alpina coneguda d'alguns dels punts culminals dels Pirineus catalans: Casamanya (LOSA & MONTSERRAT, 1951), Canigó (CADEVALL, 1913-1937); Núria (VIGO, 1983). Als Prepirineus ha estat citada del Crestall i de la Serra Pedregosa, a la Serra de Cadí (GRÜBER, 1977).

Conopodium ramosum Costa

Freqüent, però no abundant, als solells rocosos del calcari, on pot arribar a assolir altituds considerables. Es fa tant als prats secs (*Aphyllanthion*, *Ononidion striatae*) com a les pedrusques (*Stipion calamagrostis*, *Iberidion spathulatae*). Roca de la Moixa (2000 m; CG 98), sobre Coll d'Escriu (1500 m; DG 08), Cap de la Devesa (1500 m; DG 08)...

Tàxon de distribució ibèrica, descrit inicialment de les muntanyes catalanídiques que, com d'altres d'afinitat mediterrània, és restringit, al Prepirineu, als punts més secs i calents. Com en el cas de l'esperguera, pensem que l'espècie deu ésser en aquestes terres força més freqüent del que semblen indicar les escasses localitats conegudes: Alt Cardener (VIVES, 1964) i Bóixols (BC 606721, leg. O. Bolòs & P. Montserrat).

Erigeron glabratus Hoppe & Hornsch. ex Bluff & Fingerh.

Pastures de l'alta muntanya, molt poc freqüent: Penyes Altes de Moixeró (2200 m; DG 08), Rocs de Canells (2200 m; DG 18).

Les úniques citacions recents d'aquesta espècie per a Catalunya corresponen a l'alta muntanya de la Vall de Ribes (VIGO, 1983).

Galium mollugo L. subsp. *mollugo*

Vessant N de la Serra de Gisclareny, sota el Coll de l'Escriga (1300 m; DG 07), en un matollar humit amb *Buxus sempervirens*, *Lonicera xylosteum*, *Dryopteris filix-mas* i altres pteridòfits.

Espècie eurosiberiana coneguda d'alguns punts dispersos de la Catalunya humida: Andorra la Vella (BC 149746, leg. A. de Bolòs), Vall de Ribes (VIGO, 1983), La Garrotxa (BC 619349, leg. O. de Bolòs).

Gentianella tenella (Rottb.) Börner

Carenes de la Tosa d'Alp als Rocs de Canells, al *Hieracio-Festucetum supinae*, poc abundant (2200-2300 m; DG 08, 18).

Impatiens balfourii Hooker fil.

Espècie d'origen asiàtic cultivada com a ornamental, i també naturalitzada en alguns marges i horts de Guardiola de Berguedà (740 m; DG 07).

Inula helenium L.

Una petita població amb bona vitalitat en una jonquera (*Cirsio-Holoschoenetum*), prop de les runes de Millarès (1200 m; DG 08). Deu procedir sens dubte d'individus cultivats quan la casa era habitada; posteriorment, s'hi ha naturalitzat.

Lathraea squamaria L.

Riba dreta del Bastareny, poc més avall de Bagà (770 m; DG 07), paràsita de les arrels d'*Alnus glutinosa*; més aviat escassa, l'hi observarem l'abril de l'any 1982, a l'inici del període de floració. La riuada del novembre del mateix any va afectar-la sens dubte, car tot i que hem visitat el mateix indret els dos anys següents a la mateixa època, no hem pogut retrobar-la.

Vincetoxicum nigrum (L.) Moench

Sota Paller de Baix (1000 m; DG 08), entre les bardisses del torrent (*Buxo-Rubetum ulmifolii*), escàs.

Una altra espècie mediterrània que sembla penetrar amb dificultats al Prepirineu. Indicada "dels boscos de Berga" per C. Pujol in CADEVALL (1913-1937), no figura en canvi a les flores de comarques veïnes (VIVES, 1964 i VIGO, 1983).

Viola mirabilis L.

Freqüent a les comunitats de l'aliança *Quercion pubescenti-petraeae* de tota la zona, preferentment sobre calcari i en indrets no massa humits: sota el Coll de la Bena (1470 m; CG 97). Murcurols (1200 m; CG 98), Paller de Baix (1000 m; DG 08), prop de Santa Magdalena (850 m; DG 08), L'Adou (1000 m; DG 08),... CADEVALL (1913-1937) l'havia indicada d'aquesta darrera localitat on efectivament hi és força abundant i s'hibrida amb *V. reichenbachiana*.

Les localitats catalanes d'aquesta espècie abasten gairebé tot el Prepirineu; d'oest a est, ha estat trobada a Perbes—Pallars Jussà—(BC 485604, leg A. & O. Bolòs), a La Guàrdia d'Ares i Adraén—Alt Urgell—(GRÜBER, 1977), a la Vall de Ribes (VIGO, 1983), i al Ripollès (SENNEN, 1917). VALENTINE & al. (1968), però, no inclouen la Península Ibèrica dins de l'àrea de distribució de l'espècie.

Algunes de les poblacions de l'*Aphyllanthion* sobre substrat margós de la vall de Paller (1000-1400 m; DG 08) poden ésser atribuïdes a *V. pseudomirabilis* Coste, tàxon d'altra banda poc conegut i molt proper a *V. mirabilis*. Els exemplars estudiats són molt similars als dels plecs de l'herbari Sennen procedents de Manlleu (leg. *Gonzalo*) determinats per l'especialista W. Becker, únics testimonis que coneixem de la presència d'aquesta planta a Catalunya.

Xatardia scabra (Lapeyr.) Meissner

Freqüent a les tarteres i pedrusques de tota la capçalera de la vall de Gréixer, de Coll de Jou als Rocs de Canells (1800 a 2400 m; DG 08, 18), és especialment abundant sota el Roc Negre, a l'*Aquilegio-Xatardietum scabrae*, d'on ja havia estat indicada per LAPRAZ (1954). Molt més a ponent—gairebé a l'altre extrem de la conca—, se'n troben també alguns individus a La Boixassa, en una petita tartera calcària orientada al N (1610 m; CG 98).

Aquestes localitats representen punts d'enllaç entre les dues àrees principals d'aquest endemisme: el Puigmal i el vessant N de la Serra de Cadí—a les quals cal afegir-n'hi una tercera d'Andorra donada a conèixer recentment per BOUCHARD (1981)—. També ens sembla remarcable el fet que a les valls del Bastareny *Xatardia scabra* es trobi a la vegada sobre els dos tipus de substrat on havia estat prèviament indicada: esquistes—la Tosa d'Alp; Puigmal— i calcàries—Roc Negre; Puigmal, Serra de Cadí—.

AGRAÏMENT

Al Dr. Josep Vigo, per l'orientació i la posterior revisió del present treball.

BIBLIOGRAFIA

- BOLÒS, O. & VIGO, J., 1984: Flora dels Països Catalans (vol. I). Ed. Barcino. Barcelona.
- BOUCHARD, J., 1981: Primer herbari de la flora d'Andorra. Institut d'Estudis Andorrans. Perpinyà.
- CADEVALL, J. & col. 1913-1937: Flora de Catalunya. Barcelona.
- FAVARGER, CL., 1972: Sur quelques *Arenaria* d'Europe et d'Asie occidentale. Bot. Not., 125: 465-476.
- FONT QUER, P., 1946: Acerca de dos arenarias litigiosas. Collect. Bot. I (1): 33-39.
- GRÜBER, M., 1977: Contribution à la flore des Pyrénées ariégeoises et catalanes: 2e note. Bull. Soc. Bot. Fr., 124: 93-104.
- LAPRAZ, G., 1954: Notes sur la végétation de Catalogne, II-III. Collect. Bot., IV: 41-52, 343-349.
- LOSA, M., & MONTSERRAT, P., 1951: Aportación al conocimiento de la flora de Andorra. Cons. Sup. Inv. Cien. Zaragoza.
- MASALLES, R. M. & PUJADAS, J., 1974: Notes floristiques. But. Inst. Catalana Hist. Nat., 41: 5-16.
- MONTSERRAT, P., 1953: El Turbón y su flora. Pirineos, 28-30: 169-228.
- ROMO, A. M., 1984: Flora i vegetació del Montsec (Pre-pirineus catalans). (Tesi inèd.). Universitat de Barcelona.
- SENNEN, FR., 1917: Flore de Catalogne. Additions et commentaires. Treb. Inst. Catalana Hist. Nat., III: 55-266.
- VALENTINE, D. H., MERXMÜLLER, H. & SCHMIDT, A., 1968: *Viola* L. In TUTIN & al. (Eds.) Flora Europaea. vol. II Cambridge.
- VIGO, J., 1983: Flora de la Vall de Ribes. Acta Bot. Barcinonensia, 35.
- VIVES, J., 1964: Vegetación de la Alta Cuenca del Cardener. Acta Geobot. Barcinonensia, 1.

(Rebut: 10 de desembre de 1984)